

Un roman misterios

Dr. Vasile V. FILIP
Feldru (Bistrița-Năsăud)

În primele luni ale anului pandemic 2021 Editura Charmides a mediat apariția unui roman care nu a ajuns decât în puține librării (ceea ce nu mai miră pe nimeni), dar despre care știu deja multe *site-uri* (între care Amazon) care se ocupă de carte și de promovarea ei din întreaga lume. Se numește *Scrisori din Regatul Pustnic* și aparține unui autor evident autoocultat, sub pseudonimul Hayden Dorf. Nu are texte însoțitoare, nici prefață, nici argument, nici postfață... Nimic, în afara specificării „roman”, de pe pagina a 3-a.

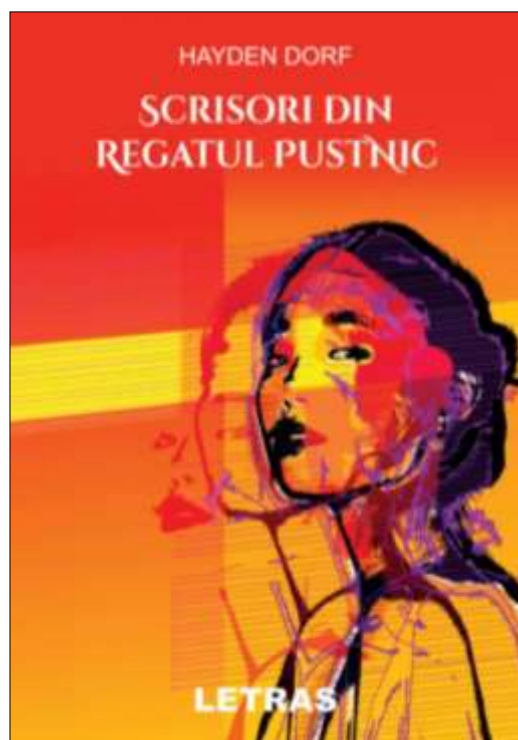
Autorul mizează pe mijloace mult mai moderne și mai eficiente de a se face cunoscut. E suficientă o căutare pe internet după autor (Ioan Cioba), rezultatele sunt edificatoare. Cartea a fost publicată în română, engleză, germană și hindi, în format fizic și e-book. În limbile engleză și germană s-a realizat și audio-book, cu actor profesionist în SUA.

Dar e un roman care strălucește întâi de toate prin sine. Căci, citindu-l, îți vine să strigi precum cei doi orbi, vindecați de Iisus, cărora acesta le interzisese în mod categoric să-și facă cunoscută vindecarea: *Vedeți să nu știie nimeni! Dar ei, cum au ieșit afară, au răspândit vestea în tot ținutul acela* (Matei, 9. 30-31).

Sigur că aș fi ipocrit dacă, intrând în jocul autorului, m-aș preface a nu-l cunoaște. Este vorba, cum ziceam, de Ioan Cioba, cunoscut – în mediile literare locale, ceva mai largite – mai degrabă ca poet: prin volumul de debut *Teizecișitri* (Editura Napoca Star, 1999, prefață de Constantin Cubleşan, *creion* Dumitru Cerna), titlu în care ar trebui să citim vârsta, cu conotații christice, a autorului, născut în 1967; și prin altele două care i-au urmat: *Noaptea la Viișoara* (Editura Napoca Star, ediția I, 2001, bilingv, versiune în limba franceză Rodica Lucia Crișan, desene Radu Feldiorean, cu o prezentare de Petru Poantă; ediția a II-a 2003 – în limba franceză, versiune în limba franceză Constantin Frosin, desene Radu Feldiorean), respectiv *Ioan din Satul păgânilor* (Editura Charmides, 2013, desene de Radu Feldiorean cu o prefață de Cleopatra Lorințiu).

Micul excurs prin opera poetică anterioară a autorului nu-i tocmai inutil (cum ar putea să pară la prima vedere) pentru buna înțelegere a acestui prim roman al său. El ne poate sugera măcar opțiunea autorului pentru un titlu și un pseudonim cu conotații originar-identitare (vizibilă și în titlurile ultimelor două volume de poezii), căci Viișoara (locul său de rezidență) se cheamă în germană *Heidenhof* (*Satul din Câmp*). Un sat ce devine, în titlul ultimului volum de poezii, *al păgânilor* pentru că limba germană a reluat, se pare, același proces care se petrecuse în latină: acela de a deriva înțelesul de *păgân* = necreștin de la *pagus* = sat; știut fiind că primele comunități creștine s-au dezvoltat la Roma și în alte orașe, locuitorii satelor – *paganii* – rămânând multă vreme adepți ai vechilor religii; astfel încât germ. *Heide*, -n, pe lângă sensul de „câmp golaș, bărgan”, are și înțelesul de „păgân”.

Dar, în contextul tramei epice din roman, *Regatul Pustnic* e Coreea de Nord, care (așa cum ne explică autorul într-o notă de la pagina 68) „este numită în presa internațională *The Heremit Kingdom*, adică Regatul Pustnic, țara fiind complet izolată, marea majoritate a populației neștiind ce se întâmplă dincolo

de granițe; denumirea a fost folosită prima dată în secolul 18 cu referire la peninsula coreeană, care a căutat să se izoleze, în încercarea de a opri declinul în care se afla. De aici, din Coreea de Nord, americanul Alex Robinson (vizitator al Coreei de Sud, dar căzut prizonier în urma unei explozii anume provocate de cei din Nord în zona demilitarizată dintre cele două Corei) va scrie niște tulburătoare scrisori de dragoste (în numele unui alt coleg de prizonierat, care murise). Scrisori care, în contextul complicatelor negocieri politice pentru eliberarea prizonierilor (trei, la număr) vor fi publicate cu succes fulminant în presa din Coreea de Sud. Subtilitatea titlului e că nu se referă doar la nucleul epic incandescent al romanului, ci – într-un fel mascat și ocolit – și la actul însuși al scrierii, al redactării romanului, undeva în „regatul pustnic”, în câmpul golaș ce înconjură cândva cetatea medievală Bistrița-Nosa. (Pentru mentalitatea arhaică, există totdeauna un „Pământ de Mijloc”, al oamenilor și al ordinii lor, iar ceea ce-l înconjoară e un mediu haotic, adăpost al tuturor virtualităților).

Avem de-a face cu o poveste de dragoste care se naște și se consumă într-un mediu exotic, foarte apropiată, ca formulă narativă, de celebrul *Maitreyi* al lui Mircea Eliade. (De care – constat cu bucurie și neascunsă mândrie locală – nu se depărtează nici valoric, cum voi încerca să dovedesc). Doar că, dacă Allan–Eliade își reconstitua el însuși povestea indiană de dragoste cu ajutorul unui caiet de însemnări (jurnal), cronologic paralel cu desfășurarea faptelor, Ioan Cioba–Hayden Dorf reconstituie povestea după străvechea tehnică a povestirii în ramă, „rama” având tot un context spațial indian, acolo unde ziarista americană Ella Madison ia, de-a lungul a zece zile (așadar, un nou *Decameron*), un interviu lui Vijay Kumar (care vânduse povestea lui Alex Robinson ziarului), un misterios „tânăr – prea sobru pentru vârsta lui, aproape ursuz, uneori – care trăiește ca un pustnic aflat la senectute” (p. 363), izolat pe un munte, la care se ajunge cu eforturi aproape inițiatice. (Magul de pe munte, de obicei orb, cum se prefăce a fi și Vijay Kumar, e o structură mitico-rituală încă vie în cultura *hindî*). Acesta ar fi fost cândva colegul de detenție al lui Alex Robinson, a cărui poveste o va relata ziaristei Ella Madison. Vijay Kumar devine astfel nu doar magul de pe munte, ci și un fel de Șeherezadă în variantă masculină, care își spune de-a lungul a zece zile (acceptând doar o întrebare pe zi), de fapt, propria-i poveste. Pentru că – aflăm la sfârșit, Vijay Kumar nu este decât Alex Robinson însuși, retras în mediul originar al mamei lui, Olivia, ascuns sub identitatea unui personaj fictiv, care poate nici n-a existat în povestea celor trei prizonieri din Coreea de Nord. (Așadar, *măști, măști, măști* care râd, dar, mai ales, plâng, care preiau și repetă structuri arhetipale ale povestitului, sugerând că întreaga lume nu e decât un joc de măști, o esență ocultă de straturi multiple de aparențe; sau, cum spune un celebru personaj shakespearian, *vorbe, vorbe, vorbe...*).

Iar scrisorile care au tulburat sensibilitatea specifică a coreenilor sunt și ele scindate între o aparență (scrise, cum ziceam, în numele unui alt prizonier, un sergent sud-coreean, pentru a-i ascunde moartea, măcar pe timpul negocierilor, adresate iubitei acestuia, Kwan Jin-A); și o esență ascunsă (Alex Robinson își alimentează imaginația înaripată, poetică, din dragostea sa pentru Kim Hyo-Ri, doctorița rezidentă care-l îngrijește, de care se îndrăgostește înainte de a-i vedea fața, legat fiind la ochi în timpul vizitelor medicale; care față – cea a doctoriței – este la rândul-i purtătoare de mască, una menită să o protejeze de virtualele abuzuri sexuale ale șefului său, maiorul Pak Seong-Ho, reprezentant al militarismului agresiv și al oportunismului social obedient din Coreea de Nord, rival totodată al lui Alex).

Complicata poveste de dragoste se desfășoară în cadre compoziționale riguroase: 80 de capitole distribuite de-a lungul a șapte părți, cu un prolog (nenumit ca atare) și un *Epilog*, capitole de obicei scurte (fragmentarea firului narativ ar putea fi o problemă pentru cititorul-tip actual, grăbit, cu atenția insuficient cultivată); capitole intersectate periodic de planul „ramei” (cel al interviului).

Dar romanul rezistă și prin dimensiunea sa exotic-documentară. Autorul scrie cu competență despre o lume pe care o cunoaște doar tangențial, informat riguros pe cel puțin trei planuri. Primul este cel medical, unde ni se vorbește despre „debridarea femurului”, despre „injecții cu glucanon”, despre „șocuri septic”, despre „heparină pentru fluidizarea sângelui”, iar într-un loc găsim chiar o rețetă coreeană de întreținere a feței. Nu e de neglijat nici planul social-politic și istorico-geografic, paginile având adesea substanțiale note auctoriale de subsol care refac datele istorico-geografice ale mediului, ca și relațiile social-politice, complicate mai ales în structura piramidală a Coreei de Nord. Convingător, chiar dacă deloc ostentativ, este și planul cultural, vizibil mai ales într-o confruntare dintre protagonista Kim Hyo-Ri și Dong Min-Ah, șefa „cabinetului 2” (cel al surorii liderului Coreei de Nord); unde, dacă aceasta din urmă citează din Friedrich Nietzsche („Dacă privești multă vreme într-un abis, abisul se va uita la tine”), protagonista îi răspunde cu un lung citat din Albert Einstein, care pare a fi și crezul autorului în-

suși („Probabil nu suntem încă pregătiți să creăm o bombă a iubirii, un mecanism destul de puternic pentru a distruge ura, egoismul și lăcomia care devastează planeta. Cu toate acestea, fiecare individ poartă în sine un mic, dar puternic generator de iubire, a cărui energie așteaptă să fie eliberată. Când o să învățăm să oferim și să primim această energie universală [...] vom putea afirma că iubirea învinge tot, că poate transcende totul și orice, deoarece iubirea este chintesența vieții” – pp. 230-231).

Personal, cred că această dimensiune exotic-documentară și culturală a romanului ar fi avut de câștigat în credibilitate în lipsa rabatului pe care autorul îl face creștinismului (protagonista Kim Hyo-Ri și bunicul ei Ye-Jun, confesorul și izvorul ei de înțelepciune și echilibru, aparțin minorității creștine din Coreea de Nord), dat fiind că înțelepciunea orientală nu în creștinism își are izvorul esențial.

Este incontestabilă, însă, subtilitatea observației psihologice în roman. Iată, spre exemplu, o disociere pusă în seama unui profesor de biochimie: „Între a te îndrăgosti și a iubi este o diferență mare, pe care puțină lume o cunoaște. [...] Când te îndrăgostești, procesul este unul senzorial. Este o reacție a creierului la nivel biologic, atunci când detectează la cealaltă persoană anumite elemente (comportament, atitudine, trăsături) care corespund până la identificare cu datele existente în mintea noastră. Au loc atunci reacții chimice care produc un amestec de emoții puternice și hormoni. Te îndrăgostești” (p. 162).

Remarcabile sunt și portretele interioare ale personajelor. Alex, protagonistul, de pildă (evident *alter ego* al autorului, căci, pe lângă faptul că este funcționar public la primăria din orașelul său american, iar la Seoul vine cu prilejul unui simpozion pe tema achizițiilor publice internaționale, este și poet, având publicate trei volume de poezii), este (ca și autorul) „politicos și elegant, cu un maiestuos cult pentru iubire, sedus, parcă, de alt secol, romantic, și uimit de chiciura gri a apucăturilor lummești, ca și cum ar trăi după un paravan, într-adins spre a ascunde privirilor sale deriva și păcatul din preajmă” (p. 180).

Mama protagonistului, Olivia (o „visătoare”, asemenea biblicului Iosif), „se entuziasmează la întâlnirea cu orice studiu de cercetare al cărui subiect este omul și o fascinează încercările minții umane de a se cunoaște pe sine. Are și unele teme predilecte, precum marile mistere, catastrofele naturale și scenariile apocaliptice. De aici e doar un pas, o prelungire firească a sinelui, până acolo unde conștientul și inconștientul, împreună, stăpânesc lumea stranie și fascinantă a visului” (p. 181).

De altminteri, în cea mai bună tradiție romantic-subiectivă, autorul se risipește în oglinzile mai mult sau mai puțin deformatoare ale personajelor sale, a căror suprapunere la lectură l-ar putea reconstitui. Putem vorbi (ca de puține ori în literatura contemporană) de o autentică profunzime psihologică, cu atât mai incitantă și mai convingătoare, cu cât e turnată într-o formă gramaticală și ortografică aproape perfectă (prima greșală am întâlnit-o la pagina 319!), de o calitate superioară celei a cărților multor filologi de profesie.

Finalul – spectaculos și... misterios, și el (adică „deschis”) – ne dezvăluie o substanțială parte de „ficțiune”, inclusiv în povestea lui Vijay Kumar (care e, de fapt, Alex Robinson, care nu e orb, ci doar se prefacă a fi), sugerând că adevărul profund al tuturor întâmplărilor „reale” doar în ficțiune rezidă. De altfel, o nouă și derutantă suprapunere de personaje survine și în acest final: Vijay Kumar (*alias* Alex Robinson) tocmai așteaptă să primească vizita unei coreence, al cărei nume nu ni se dezvăluie (ci doar o surprinde pe ziarista Ella Madison), sugerându-se o suprapunere a celor două „iubite” din roman (cea „aparentă”, Kwan Jin-A, respectiv cea autentică, Kim Hyo-Ri); sugerându-se, în spiritul principiului indian (dar și mai larg – asiatic, în general) al unității totului, că „unul e în toate și toate sunt în una”. Sau, cum îi plăcea lui Eminescu să spună, cu un dicton preluat din aceeași sferă culturală: *Tat twam asi (Svetaketu)! (Acesta ești tu însuși, Svetaketu!)*.